

Dolgozat címe: Hazai éghajlatpolitika eredményeinek és lehetőségeinek elemzése Békés Vármegyében

A dolgozatot készítő hallgató neve: Gyurkó Dániel Tamás

Szak, képzési szint és munkarend megnevezése: szakirányú továbbképzési szak, mesterszintű vadgazdálkodási igazgatási szakirányító, levelező

Intézet/tanszék: MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

Belső témavezető: Dr. Katona Krisztián egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

A jelenkori, mára bizonyítottan antropogén okokra visszavezethető globális felmelegedés és az éghajlat- vagy klímaváltozás - mely változás üteme és mértéke a korábbiakon jóval túlmutat - egyre erősebben érezteti hatását a mindennapjainkban. Így az EU-s és a hazai éghajlatpolitika is egyre határozottabb lépésekre kényszerül ezen változások mérséklésére a mitigáció és az adaptáció területén is.

Ha valaki jobban figyelemmel kíséri a hazai éghajlatpolitika eseményeit, akkor azt látjuk, hogy egyre több helyen elvárásként jelenik meg ezen kiemelt globális környezeti probléma figyelembevétele, akár stratégia alkotás-, akár forrás allokáció - vagy akár az újonnan létrejövő - szakpolitikai - intézményrendszer szintjén is.

A téma aktualitását erősíti, hogy a szakdolgozatom megírásának időintervalluma egybeesik egyrészt a korábbi nemzeti és ezáltal a kisebb területi egységekre elkészített, közigazgatási - pl. vármegyei vagy települési - szintű vonatkozó stratégiai dokumentumok lejáratí hatályával, másrészt ugyanez az időbeli szerencsés helyzet alakul ki az EU-s fejlesztési ciklusok tekintetében is, mely alapján már értékelhetjük az elmúlt hét év, 2014-2020 európai uniós költségvetési ciklus Széchenyi 2020 program felhasznált forrásait és azok fejlesztési eredményeit, illetve már láthatjuk a következő, a 2021-2027 közötti időintervallum Széchenyi Terv Plusz program forrás allokációját és tervezett fejlesztési céljait, ezáltal a lehetőségeket is.

Az éghajlatpolitika beavatkozási területei közül, míg a mitigáció - azaz az éghajlatváltozás mérséklése az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, vagy azok megkötésével - inkább nemzetközi összefogással kivitelezhető, addig a már elkerülhetetlen és kedvezőtlen hatásokhoz való alkalmazkodás - hatások típusának és mértékének eltérő területi megjelenése miatt - inkább regionális szinten valósítható meg a leghatékonyabban. Ezért fontos a közigazgatási léptékű, vármegyei vagy települési szintű éghajlatpolitika kialakítása, a helyi intézményrendszer létrehozásával, az éghajlatpolitikai irányelveket és a helyi adottságokat és lehetőségeket egyaránt szem előtt tartó tervezéssel, a tudatos felkészüléssel, a tervezett tevékenységek szakszerű megvalósításával az eredmények folyamatos monitorozása mellett.

A szakdolgozat keretében a regionális éghajlatpolitika eredményei és lehetőségei kerültek elemzésre Békés Vármegyében a nemzeti és vármegyei szintű stratégiai dokumentumok összhangjának áttekintésével, az eddig felhasznált támogatások eredményeinek és jövőbeni forráslehetőségek

elemzésével, valamint a területi, helyi klímavédelmi intézményrendszer létrejöttének, eredményeinek és további lehetőségeinek vizsgálatával.

Az eredmények alapján megállapításra került, hogy 2020-ig bezárólag elkészültek az EU-s és a tagállami szintű klímavédelmi stratégiák, mellyel párhuzamosan hazánkban elkezdődtek a regionális éghajlatpolitikai dokumentumok - klímastratégiák és akciótervek – tervezési munkái, valamint vármegyei szinten volt lehetőség a helyi intézményrendszer kialakítására is, melyet a Széchenyi 2020 programban több európai uniós pályázat is támogatott. Ugyanakkor a korábbi forráslehetőségek felhasználását követően a fenntartási időszakban nem jutottak a vármegyék és a települések további forrásokhoz az adaptáció és a szemléletformálás területén, így ezen tevékenységek megvalósításának folytatása csak önerőből volt lehetséges. Emellett az EU-s mitigációs vállalások is ambiciózusabbá váltak, melyek a nemzeti szintű dokumentumokban később átvezetésre kerültek, ugyanakkor a regionális klímastratégiák felülvizsgálatára, illetve a helyi intézményrendszer humán erőforrás fenntartására már nem volt forráslehetőség.

A nemzeti és regionális szintű dokumentumok elemzéséből kiderül, hogy míg a nemzeti dokumentumokban a természetvédelem, a vadgazdálkodás kiemelt fontossággal, valamint konkrét célok és intézkedések meghatározásával aláhúzva jelenik meg, úgy ezen prioritások a regionális szintű tervezésben csak nyomokban után követhetők. Ugyanez igaz a forráselemzés alapján a Széchenyi 2020 program által a fenti célokra fordított források mértékére vonatkozóan is.

A fentiek ellenére a vármegyei önkormányzat a helyi éghajlatvédelmi platformot, mint regionális intézményrendszert önerőből tovább működtette, a platform tagjait a releváns és meghatározó helyi szereplőkkel tovább bővítette és felvette a kapcsolatot a Dél-alföldi Régió többi vármegyei önkormányzatával egy regionális együttműködés koncepciójának felvázolásával. A vármegyei önkormányzatnak sikerült olyan joggyakorlatot is felkarolnia, mely jelentős eredményeket ért el az élőhelyfejlesztés és az erdősítés területén.

A Széchenyi Terv Plusz program keretében rendelkezésre álló információk alapján – annak ellenére, hogy az EU-s tárgyalások körében a Magyarország részére lehívható tényleges forrásokról a megegyezés még nem született meg – a szakdolgozat javaslatai körében egy olyan forrástérkép és szakmai koncepció született, mely megvalósításával a jövőben biztosítható a vármegyei klímastratégia felülvizsgálata, egy vármegyei szintű SECAP elkészítése és az azokban foglalt adaptációs és szemléletformálási célok és intézkedések részének vagy egészének megvalósítása. Valamint a regionális hálózatosodási szándék kapcsán van lehetőség olyan interregionális és közvetlen európai uniós források megpályázására is, mely által a regionális- és a szomszédos Románia határmenti megyéivel történő közös éghajlatvédelmi törekvések is megvalósíthatók.

Összegzésként a szakdolgozat megállapítja, hogy a vadgazdálkodás a természetvédelem és az erdészet mellett hangsúlytalan szereplőként van jelen a hazai éghajlatpolitikában, ugyanakkor mind mitigációs, mind adaptációs szempontból mindhárom szakágazat megkerülhetetlen, együttműködésük nélkülözhetetlen. Éppen ezért a vadgazdálkodás részéről is szükséges egy olyan nemzeti szintű stratégia kidolgozása, mely a saját szakmai érdekek mellett mind az európai uniós, mind a hazai szintű éghajlatpolitikai célokkal összhangban határoz meg rövid- és középtávú célokat és jelöl ki hosszútávú iránymutatásokat a hazai vadgazdálkodás részére.

Mindemellett pedig szükséges a vadgazdálkodás területén is a helyi kapacitások megerősítése a helyi szintű tervezésben való vadgazdálkodást érintő célok és intézkedések meghatározásával annak érdekében, hogy a jelen kor kihívásaira a megfelelő lokális válaszok, beavatkozások kerüljenek megvalósításra.